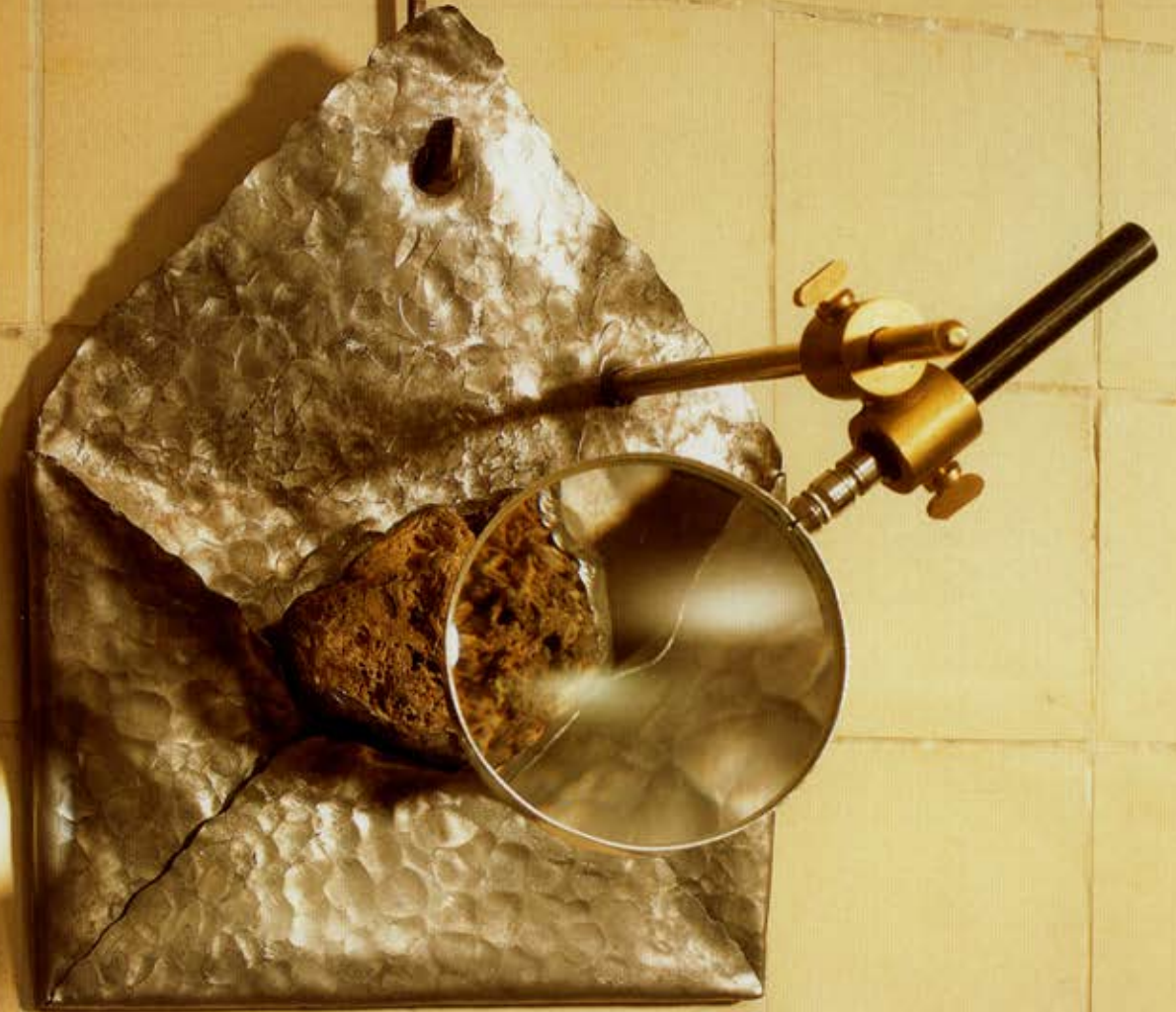

HANDAN BÖRÜTEÇENE

Sivil Atak'a Mektuplar / Lettres pour une riposte civile

Sivil Atak'a Mektuplar

*-Nedir ki bizim için, kalbim, kan ve
Kor örtüleri, ve bin cinayet ve uzun
Öfke çığlıkları, her düzeni deviren
Her cehenemin hicretlikleri; ve yıkıntılar üzre Kuzey Rüzgârı; (...)
Kim kamıldatır çalın ateş kasrgalarını
Bizden ve kardeş sandıklarımızdan başka?-*

Arthur Rimbaud

Süt kardeşleri, kan kardeşleri. Sanatçı, bitmek bilmeyen savaşın kurbanı kadındır, erkektir, çocuktur. Burada, başka yerde, barbarlığın hüküm sürdüğü her yerde, insanları ihanete uğramasın masumiyetin, lime lime edilmiş düşlerin imdadına çağırır. İsyana davet etmek, umut telkin etmek için gözyaşlarına direnir, acısını yüreğine gömüp bastırır. Bağrı deşilmiş evin içinden geçer, birkaç parça çaputu denk eslip yanına alır, gider çocuk arabalarını iten sürgün kafilelerine katılır. O, Türk'tür, Vendée'lidir, O, Ankara'daki müzenin frizinde can çekişen, okların delik deşik ettiği Hitit savaşçısıdır, Fransız Devrimi'nin cehennem orduları tarafından boğazlanan Batı illeri köylüsüdür, Picasso'nun tablosunda ölü çocuğunu kucaklayan haykıran kadındır, havanın kurşun gibi ağır olduğu o yıllarda kaybolup giden hapisteki arkadaştır, bombalarla kolları kopan Bağdatlı yeniyetme çocuktur, Galata sinagogunun önünde katledilen küçük kız ve anneannesidir... Nasıl yapmalı da talan edilmiş barış vahasını yeniden kurmalı, Terör'ü tassa tutmalı, tan vaktini yeniden ele geçirmeli?

O, felaketten sağ kurtulduğunda demirci olur, dokumacı olur. Âciz ıstırabın birbirinden ayırdığı parmakları bir araya getirir, kılıçları, hançerleri, kırık cam parçalarını toplar, kasrgaları diindirir, kursunu çekiçle döver, yassı çakıl taslarını kursuna mihlar, verecek haberler bulur. Sessizliği bozar, sınırları uzata iter, düşleriyle süslenir diye bin yabancıya bin mendil hediye eder, iğne iplikle sancaklar diker, şehirlere göçüp giden kalabalıkların arasına karışır: *-Araba, Asya, Amerika, yok olan / İtikam alıcı yürüyüşümüz her şeyi kapladı**. O pes etmez, Guernica'nın çığlığını sürdürür. Sipsivri sırca bir koni, tuxali ve zamanı deler geçer: *Sıraşa hayır! - Non à la guerre!*

O, insan yüreği gibi iki parçaya bölünmüş, beyaz kare döşeli galeride, matadorların boğalara sapladıkları kurdeleli şisler misali mektuplarını duvarlara saplar, kızıl pankartlar açar. Duvarlara öfkelerini rapteder, sevinç bayraklarını gönderir çeker, mekâna mekân ekler. Katledilen asilerin, ezilen emekçilerin eski isyan bayrağı Cholet mendilleri, her birinin yeni düşünü çatırdatarak dağılan devrimci ütopyaya yeniden rapteder. Kırmızı kareler, beyaz kareler: şiddet ve sevgi her hayatın çözgüsü ve atkıdır. Sanat, tekil ile tümelin, bireysel tecrübe ile kolektif eylemin kesin birleşme noktasıdır. *-Kırmızıyı kamıldamak***, o, *-kırmızıyı kamıldattığı*, *-serginin yıldızlı gecesi*, yaratıcı enerjiyi aynı bayrak altında birleştirdiği içindir ki ısıtılır saçar. O, Anadolu ağaçlarına düğümlemiş, güneşe ve rüzgâra seslenen mektuplar, göçebe adak nesnelere, değerli ve egreti barış nazarlıkları olan kumaş parçaları kadar narin, naif minyatürler, tezhipli harfler, devinen dünyadan duygu yüklü imgeler çizmiş, boyanmış, resmetmiş dostların ve yabancıların sungusuna sükranlarını sunar.

Tekne ve barınak, padisahnın sefer otacı beyaz galeri, zarf ve mazruf, hareket etmek üzeredir. Sandıkları mihlamak, elliseleri katlamak, duvar halılarını sarmak lazımdır. Kutsal emanet sandıkları gönderilmeye hazırdır. Varış yeri: Cholet, Fransa. Ulak olarak gönderilen küçük alçı askerler, ayaklanma çağrısı yapan yüz kurşun zarfla dolu bir sandığa refakat etmiştir. Bayrağı devralmak için, orada, bin yabancı, beyaz renkli bin İstanbul mendiline rüyalarını işlemiştir. Sanat ve tarih müzesinde, sanatçı, karnı ve paşını çürüttüğü savaş tablolarının ve diküntülerinin üzerini hayatın ve umudun renklerini taşıyan mendillerle örtecektir. Savaş tek gerçek müstebohliktir.

O, programlanmış ölümün büyümesini bozmak için çocukluğun masum hayretine ve isyanına bas vurur, yazı öncesinin, konuşma öncesinin unutulmuş ortak dilini yazıya döker. Onun bezden ve kursundan mektupları, sanatın manevi taşıyıcı, güç kaynağı olduğunu, hayatla yeniden bağ kurması, anlamı yeni baştan yaratması ve aynı zamanda anlamda kapalılığı, hayattan kopuşu talep etmesi gerektiğini bir defa daha beyan eder. Kırmızı bayraklar, beyaz bayraklar: o, yenilgiyi reddeder, yaksalığın tarafını tutar. Gereklilik düşlere el koyduğunda, eğlence endüstrisi düşleri formatlayıp kısırlaştırdığında, düşlerin gerekliliği yeniden beslemesini sağlamak, sanatın ve politikanın ortak, acil görevidir. Dünyayı yeniden sendendirmek için sanatçının verebileceği tek karşılık, elini baskasına uzatmaktır.

Catherine Chevallier
İstanbul, Mayıs 2004

Türkçesi: Renan Akman

Lettres pour une riposte civile

*-Qu'est-ce pour nous, mon cœur, que les nappes de sang
Et de braise, et mille meurtres et les longs cris
De rage, sanglots de tout enfer renversant
Tout ordre ; et l'Aiglon encore sur les débris ; (...)
Qui remuèrent les tourbillons de feu furieux
Que nous et ceux que nous imaginons frères ?-*

Arthur Rimbaud

Sœurs de lait, frères de sang. L'artiste est la femme, l'homme, l'enfant victimes de la guerre perpétuelle. Ici, ailleurs, partout où règne la barbarie, elle appelle au secours de l'innocence trahie, des rêves en charpie. Elle résiste aux larmes, surmonte sa souffrance pour exhorter à la révolte, insuffler l'espérance. Elle traverse la maison éventrée, elle emporte un ballot de chiffons, elle rejoint les cohortes d'exil qui poussent des landans. Elle est turque, elle est vendéenne. Elle est le guerrier hittite agonisant, percé de flèches, de la frise du musée d'Ankara, le paysan des confins d'Ouest égorgé par les colonnes infernales, la femme qui hurle, serrant son enfant mort, dans le tableau de Picasso, l'ami en prison disparu pendant les années de plomb, l'adolescent de Bagdad aux bras arrachés par les bombes, la grand-mère et la petite fille assassinées devant la synagogue de Galata... Comment rebâtir l'oasis de paix saccagée, lapider la Terreur, réapprivoiser l'aurore ?

Rescapée du désastre, elle devient forgeron, elle devient tisserande. Elle rassemble les doigts écartés de douleur impuissante, elle ramasse les lames, les poignards, les éclats de verre brisé qui coupe, elle fond les orages, elle martèle le plomb, elle sertit les galets des rivages, elle forge des messages. Elle rompt la solitude, elle repousse les frontières, elle offre à mille inconnus mille mouchoirs à orner de leurs rêves, elle coule des bannières, elle rejoint les foules qui défilent par les villes : *-Europe, Asie, Amérique, disparaissez. / Notre marche vengeresse a tout occupé**. Elle n'abdique pas, elle continue le cri de Guernica. Un cône de verre-suraigu troue la toile et le temps: *Sıraşa hayır! - Non à la guerre!*

Dans la galerie carrelée de blanc, double comme le cœur de l'homme, elle plante ses lettres-banderilles, elle déploie ses rouges banderoles. Elle transfixe aux murs sa colère, elle hisse des pavillons de joie, elle multiplie l'espace. Les mouchoirs de Cholet, anciens étendards de rebelles massacrés, de prolétaires opprimés, reconstruisent le rêve neuf de chacun à l'utopie révolutionnaire fracassée. Carrés rouges, carrés blancs: la violence et l'amour sont chaîne et trame de toute vie. L'art est à la jonction exacte du singulier et de l'universel, de l'expérience individuelle et de l'action collective. *-Kırmızıyı kamıldamak**, elle est radieuse d'avoir fait *-bouger le rouge*, fédéré l'énergie créatrice, *-la nuit stellaire de l'amour*. Elle rend grâce à l'offrande des amis, connus et inconnus, qui ont enluminé, découpé, peint de naïves miniatures, émouvantes images du monde flottant, fragiles comme les rubans de tissu noués aux arbres d'Anatolie, lettres au soleil et au vent, ex-votos nomades, précieux et précaires talismans de paix.

Navire et havre, tente de sultane en campagne, la galerie blanche est en partance, contenant et contenu. On doit clouer les coffres, empiler les robes, enrouler les tapisseries. Les boîtes-reliquaires sont prêtes à l'expédition. Destination: Cholet, France. Des petits soldats d'alliâtre, envoyés en émissaires, ont escorté une caisse de cent enveloppes de plomb, appels à l'insurrection. Pour assurer le relais, là-bas mille inconnus ont brodé de leurs rêves mille mouchoirs blancs d'Istanbul. Au musée d'art et d'histoire, l'artiste recouvrira les tableaux de bataille et les débris guerriers, rongés de sang et de rouille, des mouchoirs aux couleurs de la vie et de l'espoir. La guerre est la seule vraie obscénité.

Pour combattre la fascination de la mort programmée, elle puise à l'émerveillement et à la révolte intacts de l'enfance, elle écrit la langue commune oubliée d'avant l'écriture, d'avant les paroles. Ses missives d'étoffe et de plomb réaffirment que l'art est vecteur spirituel, ressourcement, qu'il doit recréer du lien, refonder du sens et revendiquer, en même temps, l'opacité, la rupture. Drapeaux rouges, drapeaux blancs: elle ne s'avoue pas vaincue, elle choisit la subversion. Quand le réel confisque le rêve, que l'industrie du divertissement le formatte et l'appauvrit, c'est la tâche conjointe, urgente, de l'art et du politique que le rêve réinforme le réel. Pour réenchâter le monde, la seule riposte de l'artiste est de tendre la main à autrui.

Catherine Chevallier
İstanbul, Mai 2004

* -Nedir ki bizim için, kalbim,..., Arthur Rimbaud, Derniers vers, in Œuvres complètes içinde, Türkçesi Ahmet Soysal.

** -Kırmızıyı kamıldamak-, Fazıl Hüsni Dıglara, O' (1923/1998).

* -Qu'est-ce que pour nous, mon cœur,..., Arthur Rimbaud, Derniers vers, in Œuvres complètes.

** -Kırmızıyı kamıldamak-, Fazıl Hüsni Dıglara, in L'Oiseau à quatre ailes, traduction d'Ahmet Soysal (Cheyne, 2002).

 BOS
Birleşik Oksijen Sanayi A.Ş.

Katkılarıyla

20 NİSAN - 15 MAYIS 2004

EYTAM CADDESİ 31. MAÇKA 80200 İSTANBUL
TEL: (0212) 240 80 23 TEL/FAKS: (0212) 234 40 51

MAÇKA SANAT GALERİSİ